

ÖMER SEYFETTİN'İN KAYIP BİR HİKÂYESİ: CAMBAZIN AŞKI

Öz: Süreli yayınlar yayımlandıkları dönemin siyasi, sosyal, kültürel hareketliliğini yansıtır ve muhtelif mecralarda eksik kalmış birçok parçanın tamamlayıcısı görevini üstlenirler. Süreli yayınlarda tesadüf edilen el değmemiş nice bilgiler keşiflere aracılık ederken geçmişi günümüze aktarır. Uzun soluklu yayın hayatına 5 Ağustos 1897 tarihinde başlayan *Musavver Terakki* mecmuası, oluşturduğu geniş içerikle dönemin edebî ve kültürel aksiyonunu yansıtan etkili süreli yayınlar arasındadır. Bu çalışmaya esas olan beşinci yılı, toplam 48 sayıdır. 6 Mart 1902/21 Şubat 1317 ile 26 Şubat 1903/13 Şubat 1318 tarihleri arasında yayımlanmıştır ve yüksek lisans tezi olarak üzerinde çalışılmaktadır. Derginin yazar kadrosu üzerinde çalışılırken “C. Nazmi” müstearına tesadüf edilmiş, bu müstearın Ömer Seyfettin’e ait olduğu bilgisinden hareketle, Prof. Dr. Nâzım Hikmet Polat ve Prof. Dr. Hülya Argunşah tarafından yayımlanan Ömer Seyfettin külliyatları taranmış, bu hikâyenin olmadığı görülmüş ve dikkatlere sunulmaya karar verilmiştir. Hikâyede anlatılanlar, Ömer Seyfettin’in özel hayatında ilgi duyduğu jimnastik, spor ve artistik hareketlerle özdeşleşmektedir. Çalışmada hikâyenin keşfi anlatılacak, esere yönelik bir değerlendirme yapılacak ve “Cambazın Aşkı”nın metnine yer verilecektir. Ömer Seyfettin, “bir edebiyat meraklısına” yazdığı bir mektupta “Cambazın Aşkı”ndan söz etmiş ve ilk eserlerinden olduğu bilgisini vererek eseri kendisi için “kıymetdar” olarak nitelendirmiştir. Yazar için “kıymetdar” olan bu hikâyenin ölümünün yüzüncü yılında gün ışığına çıkması güzel bir tesadüf olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ömer Seyfettin, Cambazın Aşkı, Hikâye, *Musavver Terakki*.

A Lost Story of Ömer Seyfettin: Cambazın Aşkı

Abstract: Periodical publications reflect political, social and cultural dynamism of the period when they were published and take on a task of complementing many missing parts in various media. Many untouched information encountered in periodical publications conveys the past to the present while mediating discoveries. *Musavver Terakki* journal, which started its long-term publishing life on August 5, 1897, is among the effective periodicals reflecting the literary and cultural action of the period with its wide content. The fifth year, which is the basis for this study, is a total of 48 issues. It was published between March 6, 1902/21 February 1317 and February 26, 1903/13 February 1318 and is being studied as a Master's thesis. While working on the staff of the journal, the pseudonym of “C. Nazmi” has been encountered, based on the information that this pseudonym belongs to Ömer Seyfettin, the corpus of Ömer Seyfettin published by Prof. Dr. Nâzım Hikmet Polat and Prof. Dr. Hülya Argunşah was scanned, and it was seen that this story was absent and it was decided to be brought to attention. What is told in the story is identified with gymnastics, sports and artistic movements that Ömer Seyfettin was interested in in his private life. In this study, the discovery of the story will be told, an evaluation will be made about the work and the text of “Cambazın Aşkı” will be included. Ömer Seyfettin mentioned “Cambazın Aşkı” in a letter he wrote to a “literary enthusiast” and declared that it was one of his first works and described it “valuable” for him. It was a nice coincidence that this story, “valuable” to the author, came to light on the centenary of his death.

Keywords: Ömer Seyfettin, Cambazın Aşkı, Story, *Musavver Terakki*.

TÜRKÇÜLÜK BİLİMİ ARAŞTIRMALARI
JOURNAL OF TURKOLOGY RESEARCH
48. SAYI / VOLUME
2020-GÜZ / AUTUMN

Sorumlu Yazar Corresponding Author

Serkan TUNA

Sivas Cumhuriyet Üni.
Sosyal Bilimler Enst.
Yüksek Lisans Öğr.

sserkantuna1@gmail.com

ORCID: 0000-0001-5625-7882

Gönderim Tarihi

Received

30.09.2020

Kabul Tarihi

Accepted

29.11.2020

Atf

Citation

TUNA, Serkan (2020), “Ömer Seyfettin’in Kayıp Bir Hikâyesi: Cambazın Aşkı”, *Türkçülük Bilimi Araştırmaları*, (48) 189-204.

ARAŞTIRMA MAKALESİ
RESEARCH ARTICLE

Giriş

Toplum hayatının aktarımında önemli yer tutan süreli yayınlar; yaşanan dönemin dinamiğini oluşturan siyasi, sosyal, ekonomik yapının anlaşılmasında birer tarihi vesikadırlar. İncelemeye tabi tutulacak her gazete veya mecmua geçmişe dair zihinlerde kalan soru işaretinin giderilmesine aracılık ederken keşif ve kazanımlar için de yadsınamaz bir sahayı önümüze çıkarır. 5 Ağustos 1897 tarihinde (Akça, 2020: 29) yayın hayatına başlayan *Musavver Terakki* mecmuası, yaşanan dönemin edebî ve kültürel hareketliliğini geniş muhteviyatıyla yansıtır. Mecmua, ilk yıllarda edebiyata daha sonra fennî yazılara ağırlık veren bir yayın politikası benimsemiştir. Edebiyat sütunlarını kaleme alan yazarlar Türk edebiyatı özelinde tanınmış kişilerdir. Tanınmış simaların dışında ülkenin çeşitli noktalarından yazarlar kaleme aldıkları farklı türdeki yazıları mecmuaya gönderirler. Bu şekilde hem tanınmış hem de çok tanınmayan yahut ileriki zamanlarda ses getirecek kimi yazarlarla kuvvetli bir yayın organı hâlini alır. Derginin 5. senesinde (1902-1903) 48 sayı olarak çıkabilmiştir. Edebiyat yazıları ve fen yazıları başta olmak üzere diğer farklı türdeki haber, ilan ve açık mektuplara yer verilir. Aka Gündüz, Yaşar Nezihe, Birecikli Namık Ekrem, İskeçeli Mehmet Sıtkı gibi isimler mecmuanın bu yılı içerisinde en çok kalem oynatan simaları olarak öne çıkar.

Prof. Dr. Süheyla Yüksel gözetiminde Hakkı Tarık Us Süreli Yayınlar Kataloğu'dan temin ederek başlattığımız “*Musavver Terakki (Beşinci Sene) İnceleme-Tahlili Dizin-Seçilmiş Metinler*” isimli tez çalışmasını bir seneyi aşan süredir devam ettiriyoruz. Mecmuanın yazar kadrosunun oluşturulması, müstear isimlerin tespit edilmesi en zor kısmı oluştursa da özellikle kayıp bir yazının bulunması, parçadan bütüne gitme yoluna sevk olunması kişiyi araştırma yoluna itmekte ve heyecanlandırmaktadır. “Tahlili Dizin”i tamamlayıp ortaya yazar kadrosu çıkarıldıktan sonra yazar kadrosu üzerinde çalışmalara başlanmış ve müstear isimlerin araştırılması safhasına geçilmiştir. “C. Nazmi” müstear isimlerden birisiydi. Ömer Seyfettin’in şimdiye kadar tespit edilebilmiş imzaları: Ayas, Ayın, Ayın Ha, Ayın Kef, Ayın Sin, Camsap, C., C. Nazmi, Ç. Kemâl, Feridun, F. Nezihi, Ömer Tarhan, Ö. Seyfettin, Perviz, Süheyl Feridun, Şit, Tarhan, Tekin, ?, ?? (Ömer Seyfettin, 2016: 27) arasında görülen “C. Nazmi” imzası, dikkatimizi Ömer Seyfettin üzerine çevirdi. Bu bilgiler çerçevesinde Prof. Dr. Nâzım Hikmet Polat’la yapılan telefon görüşmesinde Hocamız, “Cambazın Aşkı”nın ismi bilinen ama metnine ulaşılmayan bir hikâye olduğunu belirtti. Yine aynı senenin mecmuası içerisinde (adet 32, sayfa 250)’de yer alan “Kır Sineği”¹ isimli bir yazı mevcuttur. Yazı, “A(yın) Seyfettin” imzasıyla ve (10 Teşrinievvel 1318 / 23 Ekim 1902) tarihiyle yayımlanmıştır. Bu yazı aynı şekliyle (12 Teşrinievvel 1318 / 25 Ekim 1902) tarihinde *İrtika*’da yayımlanmıştır.² Yani Ömer Seyfettin aynı yazıyı iki yayın

¹ Bu eserin türünü Prof. Dr. Hülya Argunşah mensur şiir, Prof. Dr. Nâzım H. Polat hikâye olarak vermektedir.

² “Kır Sineği”, Ömer Seyfettin (2000: 144, 145).

organına da göndermiş olup *Musavver Terakki*'de yayımlandıktan iki gün sonra *İrtika*'da çıktığı görülür. Bu durum hikâyenin de Ömer Seyfettin'den başkasına ait olamayacağı düşüncesini kuvvetlendirdi.

Ömer Seyfettin'in eserlerini derleyip tam bir külliyat oluşturma çalışmaları devam etmektedir. Ömer Seyfettin'in muhtelif müstear isimlerle eserlerini neşretmesinin yanında koleksiyonlar, süreli yayınlar içerisine dağılmış ve tespit edilememiş yahut tespit edilmeyi bekleyen yazıları sebebiyle eksiklikler hâlâ giderilememiştir. “Cambazın Aşkı” hikâyesi bu eksik parçalardan birisidir. Yazar üzerine yapılan gerek biyografik gerek eserlerine yönelik çalışmaların yanında makalelerde dahil olmak üzere pek çoğunu taramamıza rağmen eser hakkında hakiki yahut geniş içerikli bir nişaneye rastlanmamıştır.³ Esasen “Cambazın Aşkı” hakkındaki ilk bilgi; hikâyeci tarafından, Hakkı Tarık Us'a gönderdiği 23 Şubat 1321 [8 Mart 1906] tarihli bir mektupta verilmektedir. Bu mektubu Şevket Rado, “Ömer Seyfettin'in Bir Edebiyat Meraklısına Mektupları I” (*Hayat Tarih Mecmuası*, Yıl: 4 (1968), C. 1, S: 1, s. 8) adıyla yayımlamıştır (Polat, 2016: 980-982). Ömer Seyfettin söz konusu mektubunda “*Nam-ı müstearımla eser denilebilecek bir şey neşretmedim. Yalnız [C. Nazmi] imzasıyla [Cambazın Aşkı] serlevhalı büyük hikâyemi neşrettim ki küçüklük hayatıma, edebiyata çalıştığım ilk günlere ait olduğu için bence pek kıymettardır.*” demektedir. Şu hâde bilim âlemi “Cambazın Aşkı”nı 1968'den beri biliyordu fakat mahiyetinden haberdar değildi, çünkü elde metin yoktu.

Ömer Seyfettin'in çocukluktan gençliğe geçiş evresinde özel alaka duyduğu jimnastik, spor, artistik hareketlere yönelik yansımasının görüldüğü hikâyenin metnine şimdiye kadar ulaşılammıştır. Yukarıda *Hayat Tarih Mecmuası*'nda yer alan ibareye ise Sadık Tural dikkat çekmiştir (Tural, 1984: 29). Diğer kaynakların çoğunda Ömer Seyfettin'in yayımlanan, ortaya çıkmış eserleri üzerinde durulmuştur. Yine Ömer Seyfettin'in yukarıdaki ibare dışında bu esere doğrudan işaret etmemesi “Cambazın Aşkı” hikâyesinin geri planda kalmasına ve göz ardı edilmesine sebep olmuştur.

“C. Nazmi” imzasıyla okuyucuya sunulan “Cambazın Aşkı” hikâyesi, *Musavver Terakki*'nin beşinci senesi içerisinde “Küçük Hiss-i Hikâye” başlığıyla dokuz sayı tefrika edilmiştir. Hikâyenin tefrika tarihleri aşağıdaki şekildedir:⁴

Adet 14, sayfa 110 (12 Haziran 1902 / 30 Mayıs 1318 / 6 Rebiyülevvel 1320)

Adet 15, sayfa 120 (19 Haziran 1902 / 6 Haziran 1318 / 13 Rebiyülevvel 1320)

³ Taraması yapılan eserler: Alangu (2020), Dizdaroğlu (1964), Yücebaş (1960), Yöntem (1947), Ünaydın (1972), Ömer Seyfettin (2020), Huyugüzel (2004), Ozansoy (1967), Ortaç (1963).

⁴ Mecmuadaki Rumi tarihlerin Miladî karşılığı, TTK web sitesindeki “Tarih Çevirme Kılavuzu”yla tespit edilmiş fakat buradaki hicri tarihin mecmuanın bazı sayılarındankiyle uyuşmadığı görülmüştür. Hikâyenin yayımlandığı kısımlar dâhil- da rumi tarih esas alınmış olup hicri tarihle uyuşmayan noktalar olmuştur.

Adet 16, sayfa 126 (26 Haziran 1902 / 13 Haziran 1318 / 20 Rebiyülevvel 1320)

Adet 17, sayfa 135, 136 (3 Temmuz 1902 / 20 Haziran 1318 / 27 Rebiyülevvel 1320)

Adet 18, sayfa 143, 144 (10 Temmuz 1902 / 27 Haziran 1318 / 5 Rebiyülahir 1320)

Adet 19, sayfa 152 (17 Temmuz 1902 / 4 Temmuz 1318 / 11 Rebiyülahir 1320)

Adet 20, sayfa 159 (24 Temmuz 1902 / 11 Temmuz 1318 / 19 Rebiyülahir 1320)

Adet 21, sayfa 168 (31 Temmuz 1902 / 18 Temmuz 1318 / 26 Rebiyülahir 1320)

Adet 22, sayfa 175 (7 Ağustos 1902 / 25 Temmuz 1318 / 26 Cemaziyelevvel 1320)

Adet 16, sayfa 126'da yer alan kısımda maalesef iki sayfalık kopukluk (sayfa 127 ve 128) vardır. Hikâyenin başlangıcı vardır ancak kopuk sayfalardan ötürü devamı yer almaz. Eksik sayfaların temini için yapılan katalog taramalanından sonuç alınamamıştır.

1. Eserin Değerlendirilmesi

Hikâyenin başkarakteri olan Victor, bir cambazhanede kalabalıklar önünde cambazlık gösterisi yapar. Ara ara kendi gösterisine katılan direktörün kızı Rosa'a aşiktir. Paul ise Victor'un gizliden gizliye çekişme hâlinde olduğu aynı yerdeki bir diğer kişidir. Paul ile Rosa'un yakınlaşmasından rahatsızlık duyan Victor, onların evlenmesi ve çocuklarının olmasıyla tamamen yıkılır.

Hikâyede olaylar Victor'un gözünden takip edilir. İç âleminde yalnız olan Victor, hissiyatını kimseyle paylaşamamanın sancısını çeker. Yakın dostu olarak gözükten Fernand'a derdini açar lakin Fernand bu manevi duygulardan uzak bir kişidir. Onu anlamadığı gibi aşk için "ölüm kıyafetine" bürünmesini anlamsız bulur ve aşktan kaçmasını öğütler. Fernand'dan başka yakın dostu olmayan Victor, iç âleminde sürekli aşk acısıyla başbaşa kalır. Böylece hikâyeye, Victor'la birlikte iyiden kötüye doğru sürüklenir. Başlangıçta kaslı, kendisini beğenen ve âşik kişi olarak güçlü gözükten Victor, hikâyenin sonunda düzgün vücudunu yitirmiş, topal kalmış, aşkta mağlup olmuş ve itibardan düşmüştür.

Victor, Rosa, Paul, Fernand dışında hikâyenin şahıs kadrosu Anna, Jack, Heroine, Camille, Loise ve cambazhanenin sahibi direktörden oluşur. Şahısların tümü yabancıdır. Mekân olarak ise birkaç yer tercih edilmiştir. Gösterilerin yapıldığı, çalışanların ikamet edip idman yaptıkları cambazhane en yoğun olanıdır. Cambazhane dışında Victor'un Fernand ile zaman zaman uğrayıp dertleştikleri mavi boyalı meyhane, Victor'un Rosa'yu düşünmek için gittiği şehir dışındaki ağaçlık, ziyafetin verildiği otel ve gazino vardır.

2. Yazar-Eser ilişkisi

Hikâyenin başkişisi Victor, hem düzgün bir vücuda sahip olması hem de jimnastik özelinde artistik hareketler yapması Ömer Seyfettin'in çocukluktan gençlik evresine kadar süren jimnastik merakıyla örtüşmektedir. Jimnastiğe dair kaleme aldığı yazılarında bunu açıkça beyan eder:

Jimnastikle hayatım arasında o kadar eski ve samimî bir irtibat vardır ki talâb-ı hatıra müntehtiptir; küçükken, ben daha dokuz yaşında bir çocukken Kuşdili'nde oturuyorduk. Bir musikişinas, gayet meşhur bir hanende komşumuzun benden biraz büyücek çocukları vardı. Bunlar koca çayırın her tarafında perende atarlar ve bir ramazan gecesi, Şehzadebaşı'nda, beni fevkâlede teshir eden küçük canbaz çocuğu gibi elleriyle yerde yürürlerdi.

(...)bir gün çocukluğun tabii olan hicap ve lâubaliliği ile mahçup ve mütecasir, bu perende atmaya, bu ellerle yürümeyi bana öğretmelerini onlardan istirham ettim. En büyükleri olan:

-Valideniz darılır, belki...

nezaketiyle beni reddetti, sonra ısrar ve hararetli temennilerine dayanamayarak muvafakat etti. Ve ilk ders olmak üzere en lâzım olan belimin kabiliyet-i inhinasını temin etmeğe kalkıştılar, bana sordular ki:

-Beliniz kırık mıdır?...

Hiç böyle bir soru işitmemiştim. Mütehayyir ve mahfuf “-Hayır!” dedim.

-Öyle ise kırılmıyordur?...

Zavallı ben korku ve hayretimden mebhut, incimat etmiş gibi, onların ellerinde, beş on dakika kıvrıldım, düzeltildim. Daha sonra muallime benzeyen en büyükleri küçük dizini benim nazik belciğime dayayarak “haydi” kumandasını verdi, diğer ikisi kalçalarımla omuzlarıma şiddetle bastılar; belimde bir inirak... O zamana kadar duymadığım ve tasavvur edemediğim bir kütleme... Başladım ağlamağa, onlar galiba bu ameliyeyi benden evvel birçok çocuk üzerinde tekrar etmişlerdi. Hiç gözyaşlarıma ehemmiyet vermeyerek:

-Sus, sus küçük bey, şimdi geçer, ağlama...

tesellisiyle beni terk ediverdiler. Ben de eve geldim ve belimin acısını, takdir işitmek için yavru bir kedi tahammülüyle sakladım. Bu ağrı hakikaten geçti; fakat mini mini insafsız hocalarımın dediği gibi bir “şimdi” zarfında değil, birkaç haftada... (Ömer Seyfettin, 2001: 28, 29).

Ömer Seyfettin yaşadığı acı tecrübe ile daha çok hırslanır. Ailesinin engellemelerine rağmen gözden uzak bir şekilde jimnastik maharetini arttırmak için kişisel idmanları evinde sürdürür ve başarır:

Ne kadar gün geçti, bilmiyorum, artık ellerim ve başım yerde, ayaklarımı yukarıda tutabiliyordum. Hemen çayıra koştum, onların, o çocukların önünde kendilerinin tenezzül etmeyeceklerini bildiğim ehemmiyetsiz maharetimi ibraz ettim. Geçen gün ağlayan çocuğun bugün kavak duruşu taaccüplerini celp etti, mahaza takdir ettiler. Sonra başlayan mütereddit ve bîgâne bir arkadaşlık –çünkü birbirlerimizin isimlerini bilmiyorduk- içinde ve az bir zaman zarfında ben de ellerimle yürümesini ve birbiri arkasına dört beş perende atmasını öğrendim. Hatta yan perendelerde onlara bile takaddüm etmiştim. (Ömer Seyfettin, 2001: 29, 30).

İlk deneyimlerden sonra okul yaşantısında Mekteb-i Osmanîye verilen Ömer Seyfettin bu okulda jimnastik sahasında öğretmenin yardımcısı olur. Hatta öğretmenin yokluğunda öğrencilere talimi kendisi yaptırır:

... İki sene de o kadar terakki ettim ki muallimin muavini olmuşum. Onun gelmediği günler, son dersten sonra hemen jimnastik elbisemi giyer, dar

ve kalın kemerimi belime takar, bütün talebelere, hatta kendimden yukarı sınıflara bir amir mestî-i gururuyla kumanda ederdim. Tahsilim büyüdükçe çemberimin metrukiyetiyle başlayan idmanım da büyüyor, maharetlerim tezayüt ve taaddüt ediyordu. Ailemin en eski kafa eşhası bile benim bir sür'at-i fevkalâde ile neşv ü nema bulunan bünyeme bakarak jimnastiğin fevaidine itikat ediyorlardı; bir küçük ve tüysüz çocuk çehresinin altında katı pazulu, adalı bir delikanlı vücudu yaşıyor, vücudum koşuyor, yaşıam geride kalıyordu. Seneler geçti, büyük mekteplere geçtim, artık müthiş bir jimnastik taraftarı, devamlı bir idmanlı idim. (Ömer Seyfettin, 2001: 31).

Ömer Seyfettin'in bir başka yazısında ise jimnastikle düzgün vücut sahibi olmanın çocukluk dönemi arzularından biri olduğu görülür:

.... Halterin aşkı!... Bu aşk benim bütün gençliğimin istirahat zamanlarını doldurur. O vakit kalınlaşan kollarım, bacaklarım, kabaran göğsüm, kaldırdığım ağır güller ancak bana birkaç yadigar bıraktı: Şimdi derhatır ettikçe gayr-i ihtiyarî gülümsediğim garip bir fikr-i tıflâne ile eşhas-ı esatirin vaziyet-i muhayyilelerini takliden çıkardığım uryan fotoğraflar...

Bunlardan en beğendiğim Merküür'ün bir heykeline benzeyendi; bir kolum bir yere dayalı, diğer kolum bir şey işaret ediyor gibi yukarı kalkmış, müthiş bir servet-i adalât... Müthiş omuzları birer kavis teşkil eden bir Kurun-ı ulâ kahramanı... Hayalî, nâmevcut bir kahraman, hayalî bir kuvvet... Tabiatın zorla gasp olunmuş bir kuvvet... (Ömer Seyfettin, 2001: 25).

Hikâyenin neşredilmeye başlandığı tarih 12 Haziran 1902'dir. Bu tarih Ömer Seyfettin'in Mekteb-i Harbiye-i Şahane yıllarına tesadüf eder. Ömer Seyfettin'in askerî disiplin ile hakiki manada yüzleştiği Harbiye-i Şahane, onu zihnen ve bedenen değişikliklere sevk eder. Spor ve jimnastik yine hayatının içerisinde. Bu dönem içerisinde bedensel olarak gösterdiği gelişim zihnî gelişiminin ürünü olacak eserlere sirayet eder:

İstanbul'a dönen Ömer Seyfettin "Mekteb-i Harbiye-i Şahane"ye kaydolur. Bu okuldaki sert askerlik havası, onun kişiliğinde ve davranışlarında ilk belirtilerini göstermektedir. Şahsında görülen mert, yiğit, güçlü erkek tipi, bir süre sonra yazmaya başlayacağı hikâyelerine de aksedecek, kahramanlarından bazılarında bu özellikler yaşayacaktır. (Cunbur, 1992: 6).

Yazarın spora ilgisi, sadece bu hikâyeyi yazdığı okul sıralarında bir heves olarak sınırlı kalmayarak görev aldığı bölgelerde de devam ettiği görülür:

...1909 yılında Köprülü'de Askerî Rüştiyede üsteğmen rütbesiyle beden eğitimi öğretmenliğini yaptığını, "adalî ve kıvrak vücudu" ile hareketler yaparak öğrencileri spora teşvik ettiğini, sonra oradan ayrılarak Cumâyı Bâlâ'ya gittiğini öğreniyoruz. (Alangu 2020: 100).

Hem askerlik yaşantısının vermiş olduğu sertlik hem de özel ilgiyle başladığı jimnastik, Ömer Seyfettin'e esnek ve kuvvetli bir vücut kazandırmıştır. Küçük olaylardan pek çok hikâyeye türeten Ömer Seyfettin'in böylesi tecrübe hikâyeye dönüştürmemesi düşünülemezdi. "Cambazın Aşkı" gönül verdiği jimnastiğin, sporun bir mahsulü olarak öne çıkar.

Sonuç

5 Ağustos 1897 tarihinde yayın hayatına başlayan *Musavver Terakki* mecmuası, uzun süreli yayın yaşantısından dolayı geniş bir muhteviyata sahip olmuştur. Tanınmış simalarla birlikte ülkenin muhtelif noktalarından yazılar gönderen diğer yazarlar bu muhteviyatın oluşmasına etki etmişlerdir. 1902-1903 tarihleri ise mecmuanın beşinci senesini ihtiva eder. Kırk sekiz sayı ile tamamlanan beşinci sene önemli yazı ve yazarlara ev sahipliği yapmıştır. “Cambazın Aşkı”nın metni, “*Musavver Terakki (Beşinci Sene) İnceleme-Tahlili Dizin-Seçilmiş Metinler*” isimli yüksek lisans tezi çalışmaları sürecinde tespit edilmiş, metne dair yapılan araştırmalar Prof. Dr. Nâzım Hikmet Polat’ın verdiği şifahi bilgiler ile hız kazanmış, konuya dair kaynaklar taranmış ve *Hayat Tarih* mecmuasında yayımlanan Ömer Seyfettin’in bir mektubunda yer alan ifadelerle, bu hikâyenin yazar için taşıdığı anlam görülmüş ve gün ışığına çıkarılmasının önemi daha iyi kavranmıştır.

Ömer Seyfettin kısa ömrüne rağmen edebî ve fikrî sahada çok derin izler ve ürünler bırakmıştır. Hikâyeleri ise hafızalarda önemli bir yer edinmiştir. Çocukluktan gençlik dönemine evrildiği süreçte yoğunlaştığı jimnastik adına ortaya bir ürün koymaması düşülemezdi ki “Cambazın Aşkı” bunun ürünüdür. Bir cambazhanede muhtelif hareketlerle gösteriler yapan ve iç âleminde karşılıksız aşkın sancılarını çeken Victor’un anlatıldığı hikâye çerçevesinde başkişi üzerinden Ömer Seyfettin’in jimnastik merakının bir yansıması görünür.

Ömer Seyfettin bibliyografyasındaki boşlukların doldurulabilmesi için süreli yayın taramaları önemlidir. Bizzat hikâyecinin değerli bularak Hakkı Tarık Us’a gönderdiği mektupta söz ettiği “Cambazın Aşkı”nın tespiti bu bağlamda özel bir yere sahiptir.

KAYNAKLAR

- AKÇA, Tuğba (2020), *Musavver Terakki (1-50. Sayılar / Birinci Sene) İnceleme-Seçilmiş Metinler– Dizin*, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas 2020.
- ALANGU, Tahir (2020), *Ömer Seyfettin Ülkücü Bir Yazarın Romanı*, Yapı Kredi Yay., İstanbul.
- CUNBUR, Müjgan (1992), “Ömer Seyfettin’in Hayatı ve Eserleri”, *Doğumunun Yüzyüncü Yılında Ömer Seyfettin*, TTK Basımevi, Ankara, s. 1-18.
- DİZDAROĞLU, Hikmet (1964), *Ömer Seyfettin*, TDK Yay., Ankara.
- HUYUGÜZEL, Ö. Faruk (2004), “Ömer Seyfettin’in İzmir Yılları ve Bu Devrede Yazdığı Hikâyeler”, *İzmir’de Edebiyat ve Fikir Hareketleri Üzerine Araştırmalar*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, İzmir, s. 208-223.
- ORTAÇ, Yusuf Ziya (1963), *Portreler. Bir Varmış Bir Yokmuş*, Akbaba Matbaası, İstanbul.
- OZANSOY, H. Fahri (1967), *Edebiyatçılar Geçiyor*, Türkiye Yay., İstanbul.

- Ömer Seyfettin (2000), *Bütün Eserleri Şiirler, Mensur Şiirler, Fıkralar, Hatıralar, Mektuplar*, (Haz. Hülya Argunşah), Dergâh Yay., İstanbul, s. 144, 145.
- Ömer Seyfettin (2001), *Makaleler 1*, (Haz. Hülya Argunşah), Dergâh Yay., İstanbul.
- Ömer Seyfettin (2016), *Ömer Seyfettin Bütün Nesirleri (Fıkralar, Makaleler, Mektuplar ve Çeviriler)*, (Haz. Nâzım Hikmet Polat), TDK Yay., Ankara.
- Ömer Seyfettin (2020), *Ömer Seyfettin, Hikâyeler 1-2*, (Haz. Hülya Argunşah), Dergâh Yay., İstanbul.
- RADO, Şevket (1968), “Ömer Seyfettin’in Bir Edebiyat Meraklısına Mektupları I”, *Hayat Tarih Mecmuası*, Yıl: 4, C. 1, S. 1.
- TURAL, Sadık (1984), “Ömer Seyfeddin’in Hayatı ve Eserleri” *Doğumunun 100. Yılında Ömer Seyfeddin*, Marmara Üni. Yay., İstanbul, s. 9-39.
- ÜNAYDIN, Ruşen Eşref (1972), *Diyorlar ki*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- YÖNTEM, Ali Canip (1947), *Ömer Seyfettin Hayatı Karakteri Edebiyatı İdeali ve Eserlerinden Numuneler*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- YÜCEBAŞ, Hilmi (1960), *Ömer Seyfettin Hayatı Hatıraları Şiirleri*, Ahmet Halit Yaşaroğlu Kâğıtçılık ve Kitapçılık Yay., İstanbul.

METİN (“Cambazın Aşkı”)

Onun her soyunduğu vakit, şu cambaz fanilalarını giyerken uzun uzun pazularına bakmak adeti idi. İşte şimdi şu dışarıda temaşa-gerânın uğultuları dalgalanırken, atları sıra tertibine koyan hizmetkârın tehditkâr sesi. Köşede kumpanyaya mensup kadınların hücrelerinde fıskıran kakhahalar, direktörün tenbihat atışını biri birine karıştırırken o mafevka’l-hayal dakikaların verdiği sermesti-i füsün ile pazularına baktı. Püriftihar. Geniş göğsü kabardı... Daha icrâ-yı sanat etmeye on dakika vardı.

Ten renginde fanilalarını giydikten sonra aynanın önünde duran fırça ile saçlarını taradı. Kenardaki sıraya mühmelâne oturdu. Küçük perdenin arkasından bir tufanı elhan gibi hücum eden bandonun ahenk-i mevzun ve muhteşemi onun hayalini bir hevâ-yı telezzüz içinde uçurarak götürdü, ta kumpanya kadınlarının tuvalet odasına düşürdü. Şimdi Rosa oradaydı. Zannetti ki Rosa’un bir kuş gibi hırçın ve işvekâr sesi ruhunda çırpınıyor.

Derhal önünde münevver bir koridor hâlinde açılan muhtasar hâlini düşündü. İşte ta şu karşıda ilerisi görünmeyen yolun zalâm-ı mühtezzinden ayrıldıktan sonra ilk tesadüf ettiği heyecan direktörün kızında, Rosa’un gözlerinde idi. O küçüklükten beri güllerle, trapezlerle, demirlerle, envai jimnastik aletiyle, atlarla geçen hayat-ı mesaisinde hiçbir heyecan duymamıştı. Bir gün nasıl oldu bilemiyordu Rosa’un ayağı incinmişti. Direktör ve diğer sanatkârların hepsi sahnede idiler. O biraz nezlesi için o gün sahneye çıkmamıştı. Nasıl oldu bilmiyordu. Rosa kendisine doğru tuhaf bir refâtâr ile ilerlemiş.

-Aman Victor, demişti. Ayağım incindi.

O, mest ve mebhût, mütehayyir dururken Rosa sıraya oturmuş, ayağını ona doğru uzatarak ilave etmişti:

-Azıcık ov, rica ederim.

O diz çökmüş Rosa'un nazik, mini mini ayağını ovmuştu. Gözleri gözleriyle her telâki ettikçe o vakte kadar şu katı göğsünün altında duymadığı tatlı bir çirpençenin (şirpençe) mukaddime-i ihtizânını duymuştu. Duyuyordu. Sanki ellerinden bütün vücuduna yayılan bir şerare-i hararet kalbinde toplanıyordu!.

Victor mest ve mahmûm bu ilk dakika-i sevdasını tahayyülen yaşarken bir saika-i gayriihtiyarı ile ayağa kalktı, yürüdü. Kadınların hücrelerinin yanına gelmişti. Rosa yalnız kendisine has olan bir terennüm-i ifade ile bir şeyler anlatıyordu. O bu lakırtıların hiçbirisini anlamayarak yalnız bestesinin fon-ı ruhnevâzına terk-i hayal etti.

Nagehan kampananın tanin-i madenisi kırılarak etrafa yayıldı. Sahneye çıkacaklardı. Victor uykudan uyananlar gibi gözlerini ovarak oradan ayrılırken hücrenin kapısından Rosa çıktı. En tatlı ve terennümkâr sesiyle:

-İlk volter bende mi Victor?

dedi. Victor kendisini biraz topladı. Ağzından lerzan bir cevap döküldü:

-Yok, bende.

Rosa saçlarını elleriyle düzleterek:

-Aman, dedi, zaten canım sıkılıyor. Ben de kamçıyı alacağım. Orada pek sıkıldım.

Victor:

-Âlâ...

diyerek kuvvetli pazularıyla, zayıf kalbiyle perdeye doğru yürüdü. İkinci kampana haykırıyordu. Seyis kırmızı bir atı perdenin yanına getirmiş bekliyordu. [S. 14, s. 110]

Rosa fevkalade bir çeviklikle arkasına boz renkte bir ceket geçirerek perdeden fırladı. Uşak arkasından atı çıkardı. Şimdi dışarıda bandonun gürültülü nağmeleri arasında kırbaç şaklamaları iştiliyordu. Victor, şaşkın bir hâlde perdeden sıyrıldı. Akli başında olmayarak ortaya geldi. Atın önüne doğru yürüyerek sıçradı ve kendisinden geçerek musikinin aheng-i hareketine terk-i vücut etti. Şimdi at seri kavisler resmederek uçuyor, Rosa gülerek kamçısını şaklatıyordu. Victor onun gözlerine bakmaya cesaret edemeyerek perende atıyor, yere sıçrıyor, tekrar atın üzerine uçuyordu... Nihayet yere atladı. Atı götüren uşak, küçük bir kavis resmederken alkış şakırtıları, koca cambazhaneyi dolduruyordu. Victor tekrar tekrar kabaran göğsüyle başını eğerek mukabele ediyordu. Ansızın göze Rosa kaçtı. O, bu alkışlardan külliyen bihaberdi. Perdenin önünde ayakta duran birkaç hizmetkâra bir şeyler söylüyordu. Ah! Ne olurdu ondan da şuraya bir nazar-ı tahsin düşseydi... Victor içeri girdi. Burası sahneye nispetle daha serin idi. Aynanın yanındaki kanepeye oturdu, hep Rosa'ı düşünerek. Düşündüğünü anlamayarak daldı... Şimdi sahneye yeni çıkmaya hazırlanan Paul –Oh... Bundan hiç hazzetmiyordu- perdenin yanında Rosa'la gülüşerek konuşuyorlardı...

(2) Bir sabah hepsi idman ediyorlardı. Victor ağır gülleleri nazarı şaşkırtacak bir ehemmiyetsizlikle yukarı fırlatıyor, pazuları üzerine düşürüyordu. Daha ötede müteharrik bir barfiks üzerinde yorulmuş kollarıyla çırpınan Paul yere atladı ve iki kollarını çaprazlayarak, hızlı hızlı soluyarak Victor'un yanına yaklaştı. Rosa da Victor'un yanında ayakta duruyordu.

Victor, Rosa'un nazarından kesb-i kuvvet eder gibi yorulmayarak harekâtında devam ediyordu. Rosa kendilerine yaklaşan Paul'e gülerek dedi ki:

-Güzel idman değil mi?

Victor sevinir gibi oldu. Paul haset-âmiz bir nazarla, beğendiği hâlde beğenmediğini söyleyenlerle görülen bir ca'liyet-i râkide ile:

-Güzel ama, dedi, barfiks insanı pek yorar.

Victor, seri bir nazarla Paul'ün esmer yüzünü, zayıf omuzlarını, uzunca boyunu süzdü:

-Asla... İstedığınızı barfikste de yapayım.

Rosa atladı:

-Olamaz...

Paul mırıldandı:

-Gayrikabil...

Victor –şimdi görürsünüz- demek ister gibi başını sallayarak demire yaklaştı ve sıçradı. Birden görünmeyecek bir süratle yalnız bilekleriyle dönmeye başladı. Paul bilâ-ihitiyâr şaştı. Bu kadar hareket yaptıktan, yorulduktan sonra bu mihver gibi aynı'ş-şems gibi hareketi korkmadan yapmak...

Victor tekrar yere atlayarak yine demire sıçradı. Muhtelif hareketler yaptı. Paul'e hiç bakmayarak yalnız Rosa'a “-Daha ister misin?” gibi baygın bir nazarla bakarak önlerine tekrar atladı. Rosa:

-Aşk olsun Victor, dedi, doğrusu fevkalade bir kuvvete maliksin. Paul hasetinden çapraz duran kollarını göğsü üzerinde sıkıyordu. Victor'un kalbinde nağme-i ümid ihtiraz ederek “Mersi!” dedi. Bu mersinin içinde kuvvetli vücudunun, demir adalatının teşekküründen ziyade yumuşak kalbinin enin-i iştiyakı gizli idi.

O gün yemekten sonra herkes şehre, kahvelere indi. Victor yalnız kalmaya ihtiyaç duydu. Manjdan bir at eğerleterek şehirden dışarı çıktı. Yaz olanca mebzûliyet-i hararetiyle muhitatı öperdi...

Victor serpuşunun altına güneş için koyduğu beyaz mendilin refref-i hülyaperveriyle, atını sıçratarak gelinciklerle süslenmiş tarlalardan geçti. Ta uzakta görülen ağaçlığa gidecekti. Orada düşünecekti. Rosa'un hayaliyle yalnız, sessiz yaşayacaktı. Alnına çarpan ılık bir rüzgâr, onu bütün bütün sermest ederek düşündürüyordu.

Nihayet ağaçlığa geldi. Atından inerek gemi bir ağaca iliştirdi. Oracıktan akan suda yüzünü yıkayarak dalları suyun sathına yaklaşan bodur çınarın saye-i hafâ-perverine oturdu. Hafif bir sesle Carmen operasının aklında kalan bir parçasını mırıldanarak ve gözünün önünde gülen Rosa'a terk-i ruh ederek düşündü. Oh... Rosa. İlk an-ı füsundan beri her hareketiyle, her lakırtısıyla her gülüşüyle kendisini teshir eden Rosa ve hain Paul! [S. 15, s. 120]

Paul'ün zayıf omuzları, esmer çehresi gözünün önünde idi. [S. 16, s. 126]⁵

(3) Bugünden itibaren Victor için bir cehennem hayatı başlamıştı. Sofrada neşesiz, sahnede neşesizdi. Sararmış yüzü, çizgilerle örtülmüş bir aveng-i matem gibi bütün ahzânıyla bir gölge gibi olmuştu.

Paul aksine şadan ve münşerih, Rosa hiçbir şey olmamış gibi lakayt. Fernand, direktör diğerleri her şeyden bihaber. Kendi kahkahalarıyla, neşvetleriyle meşguldüler. Aylar geçti, ilkbahar geçti, yaz geçti. Victor'u ağlatan birçok hain geceler geçti. Sonbahar, eylül gelmişti. Yağmurlar... Odasında Victor duyuyordu ki yağmurlar, pence-resinin camlarına esrarengiz fiskecikler vurarak matem-i kalbine iştirak ediyorlardı.

O saatlerce mest ve münfail, bu pıtırtiların tesliyet-sazına dalarak, ağlamak isteyerek, ağlayarak günlerini geçiriyordu. Bir gün ansızın kapısı vuruldu. Kapıyı açtı. Fernand gelmişti. Samimi, muhabbetkâr gözleriyle lakayt, bihaber zavallı Victor'a güldü. Kuvvetli sesiyle:

⁵ Derginin sonraki sayfası yırtılmış.

-Dostum, dedi. Bugün isim günüm. Ziyafetim var.

Victor beyan-ı mazeret için başlıyordu.

-Lakin...

Fernand şiddetle kesti.

-Olamaz, katiyen olamaz. Anna, Paul, Rosa, Heroine, Camille, Jack, direktörden başka hepsi bulunacaklar. Sen bulunmazsan katiyen olmaz. Fernand –Paul, Rosa-derken Victor, kalbinde cidden bir damarın koptuğunu duydu. Birden ağlamaya ihtiyaç duydu. Lerzan bir seda ile:

-Haydi Fernand, dedi, sen aşağıda bekle. Giyineyim, çıkarım. Haydi ama... çabuk.

Fernand gidince yatağının üzerine yüzükoyun kapandı. Hıçkırarak ağlamaya başladı. Bu hayattan o kadar bezmişti ki şimdi ölüverse ne kadar mesut olacaktı.

Hıçkırıkların telezzüz-i telhîsiyle gıcıkılarak kalktı, giyindi. Saçlarını, şimdi pek uzamış olan saçlarını fırça ile düzleterek ökçesiz fotinilerini giydikten sonra aşağı indi.

Fernand bekliyordu:

-Ne kadar geç kaldın? /136/

Sonra dışarıda yeni yeni düşmeye başlamış olan damlacıklara bakarak ilave etti:

-Azıcıkta sen bekle, yağmur yağıyor. Ben de kamsalamı alayım.

Victor:

“-Peki.” dedi. Yürüdü. Cambazhanenin büyük camlı methaline geldi. Kenarda kocaman bir levha içinde hepsinin resimleri vardı. Onları münce mid bir nazarla temaşa etti. İşte en ortada direktörün müteazzım resmi. Heroine'nın şişman tavrı, Anna'nın dalgın vaz'ı... Rosa'un oh... Rosa'un handan çehresi, ipek vücudu...

Bir hiss-i gayriihtiyari ile aşağı köşede bir hiç gibi duran Paul'ün resmine baktı. İnce bacaklarıyla, zayıf kollarıyla kendisine sanki bir sihr-i hiyanetle bakıyordu.

Sonra Fernand'ın, Jack'in muhtelif resimlerinden gözlerini uçurarak kendi resmine baktı. İki sene evvelki resmi idi. Kaplan postundan küçük bir kesitle çıkarılmış bu fotoğrafta servet-i sıhhat, ihtişam-ı adalâtı görülmüyordu...

Oh!... Şimdi o vücudu nerede? Öksürerek elleriyle pazularını, omuzlarını yokladı. Şimdi kemiklerini hissediyordu. Birden evvelki resminin müstehzi, lakayt gözleri, iri pazuları, taş memeleri, geniş vatlı omuzları kendisiyle eğlendiğini ve “-Ah aşk!...” dediğini duyar gibi oldu. Daha ziyade bakamayarak döndü. Bu hayat bilhassa bu aşk ne acı idi.

Fernand gelmiş, “-Haydi” demişti. Seyrek seyrek düşen yağmurun altında iki arkadaş yürüdüler. Fernand daima “-Niçin bozuluyorsun Victor?” diyor, hastalığını anlamak istiyordu. Artık gidecekleri yere yaklaşıyorlardı. Fernand mükedder ve müteessif tekrar:

-Sana bir şey söyleyeceğim Victor, dedi. Şemden sonra katiyen kuvvet hünerleriyle meşgul olamayacaksın. Victor'un ruh-i sanatına çarpan bu ses kendisini titretti, “-Niçin?” dedi.

-Çünkü doktor söylüyor, ancak sıhhatin istirahatla muhafaza [S 17, s. 135, 136] olunabilecek. Ziyafet verilen otelin büyük salonunda bulunurlardı. Fernand, Heroine'la gazın dibinde, hararetle bir şeyler konuşuyor, Paul ve Rosa, Anna akşam gazetelerini okuyorlar, diğer sanatkârlarda orta masanın etrafında bir şey iddia ediyorlardı.

Victor, Mösyö Camille'in yanında bir verem teellümüyle düşünüyor, söylediklerini dinliyordu. Sonra Mösyö Camille kalktı. Anna'yı alarak büfeye gitti. Şimdi Victor yalnızdı. Arkasındaki büyük yeşil örtülü masada konuşan arkadaşlar meraklı bir şeyden bahsediyorlardı. Kulak verdi. Biri diyordu ki "Mükemmel bir izdivaç."

Diğeri ilave ediyordu: "Mükemmel olduğu kadar mütenasip."

Bir diğeri başlıyordu:

-Evet pek mütenasip. Kumpanyanın hayatına büyük bir yardımını olacak. Paul iyi bir çocuktur. Direktöre tam bir damat. Beş altı sene sonra çocuklarını da sahneye atarlar. İşte o vakit...

Victor daha ötesini dinleyemedi. Demek Paul'le Rosa izdivaç edeceklerdi. Bu ona o kadar mafevkü'l-hayal gelirdi ki şimdiye kadar düşünememişti. Demek onların yavruları olacak. -Oh! Ne olurdu bu yavrular onun olaydı- Nagehan nazarında bütün salon söndü. Camid bir karanlık, matemî bir sis döndü, döndü sanki başına yıkıldı. Victor bundan bir şey anlamayarak koltuğa yıkıldı. Gözlerini yarım kapanmış bir surette, bu gölgeler içinde rakeden iki vücuda dikti. Şimdi bir galat-ı hisle guş-ı hayalinde bir /144/ dans havası okuyordu. Yine bir şey anlamadı. Yalnız sakin ve sakit, gunûde his, bu iki müteharrik vücudun raksanına daldı, kaldı...

Bir kahkaha onu bidar etti. Rosa diyordu ki "Mösyö Victor, zaten hep uyur..."

Paul gülümsüyor, Fernand kendisine ilerliyordu:

-Haydi Victor yemeğe, galiba rahatsızsın.

Victor kendisine bakan, sanki dudaklarında deminki kahkahanın gölgeleri uçan Rosa'ya bakarak:

-Evet, dedi, biraz... uykuda bastı...

(4) Victor gittikçe sıkılıyordu. Hele birkaç günden beri cambazhanede deveran eden namzetlik meselesi onu öldürüyordu. Bir gün kendinde bir ihtiyaç duydu. O bir senedir hep kendi kendine ağlıyordu. Ne olurdu birine derdini dökse ve onun enzâr-ı nisbetkârı altında ağlasa. Zannediyordu ki böyle bir inşirah-ı melal hissedecekti. Akşama yakın Fernand'a rast geldi. Fernand gülerek Victor'un kuru, kadid elini sıktı:

-Ne o dostum, geziniyor musun?

-Beraber gezelim Fernand. Kenarlara gitmek istiyorum.

Beraber yürüdüler. Şehrin kenarındaki, yeşillikler arasında, bir ibtisâm-i davetle güler gibi duran mavi boyalı küçük meyhanenin bahçesinde oturdular. Havuzun başında üç dört kişi de içiyordu. Bir şişe absent getirdiler. İlk kadehten sonra Victor ağlamaya başladı. Fernand'ın guş-ı samimiyetine bütün acılarını, aşkını, yeisini döktü... En nihayet böyle bir aşk için ölüm kıyafetine girilebileceğine bir türlü ihtimal vermeyen Fernand:

-Demek bütün sebab-i teessürün o ha?

dedi, sordu. Victor tıkanır gibi:

-Evet, dedi. Hep o. Yalnız o. Ben emin ol ki öleceğim. Artık yaşayacak kuvvet kendimde bulamıyorum.

Fernand bir vaz-ı hayretle doğruldu.

-Haydi kalkalım, dedi. Sana biraz nasihat vereyim.

Yolda giderken Fernand hayatın giryeye, yeise, böyle vahi şeylere kifayet edemeyeceğini anlattı:

-Acıyorum Victor. Demek bir aşk için hayatını feda ediyorsun. Azıcık maddi olmalı. Yalnız güzel Rosa değil ya... Bin tane sana teveccüh ederim. Maddi olmalısın.

Hayatta yaşamak için herkeste ancak bir kuvvet vardır. O da lakaytlık... düşünmeyi-
ver. Biliyor musun hayat için benim de bir felsefem vardır: “Mesut olmak istiyorsan
aşktan kaç!” [S. 18, s. 143, 144]

Victor, Fernand'dan ayrıldıktan sonra odasında biraz düşündü. Fernand birçok
şeyler anlatmıştı. Fakat onun aklında yalnız bir şey kalmıştı. Bütün odasındaki eşya
kendisine bir menkabe-i istihza gibi tekrar ediyordu: “Mesut olmak istiyorsan aşktan
kaç” Oh... Bu kabil miydi? Bir insan için, bir insan kalbi için bu kabil miydi?

Fakat bir cesaret-i kâzibe kendisini aldattı. Artık katiyen onun yüzüne bakma-
yacak! Belki unutturum, unutturdu, belki belki... Unutmaya damarlarında son kalan
kuvveti sarfedeceğini kendi kendine vaat ediyordu. Kalktı. Deminden içtiği absentin
sermesti-i melahisiyle aşağıya indi. Bir saate kadar oyuna başlanıyordu. Gazlar yan-
mış, atlar barakalardan çıkarılmıştı. Her şey hazır gibiydi. Oradan geçen hizmetkâra
sordu:

-Fernand nerede?

-Yukarıda.

-Azıcık çağırırver.

Bir dakika sonra Fernand gelmişti.

-Ne var?

Victor gülümseyerek:

-Rica ederim, dedi, bu akşam ilk volter ben çıkayım, senin yerine...

-İyi, ama...

-Hayır, aması yok. Demir gibiyim. Bak bu gece göreceksin. Sanki Fernand'a
sözünü tasdik ettirmek için kollarını ileri ve yukarı fırlatıyordu. Kütür kütür kütürde-
melerini mühimseyerek “Eski kuvvetlerimi duyuyorum.” diyordu.

Bu gece seyirci pek çoktu. Daha oyunun başlamasına on dakika varken bütün
localar tutulmuş, koltuklar, iskemleler dolmuştu. Victor şimdi vücuduna pek bol gelen
eski fanilalarını giydikten sonra başı dönüyor, bir şey düşünmüyor gibi geziniyordu.
Gözü güllerin yanındaki kanepeye kaçtı. İlk defa Rosa, oh!... İlk defa Rosa'un aya-
ğını orada ovmamış mı idi?

Silkindi. Yine mi Rosa' u düşünüyordu? O kanepeyi görmemek için başını çe-
virdi. O bir tarafta esvaplarını giymekle meşgul soytarı Jack'in yanına gitti. Jack yü-
züne muhtelif takallüsler vererek:

-Ooo... Mösyö Victor, dedi, bu gece çıkacaksınız zannederim. Artık iyi oldu-
nuz?

Evet artık iyi olmuştu. Bu aşktan, bu dertten kurtulmaya başlamamış mı idi?

Cevap verdi:

-Evet dostum, iyi oldum. Bu gece çıkacağım. Hem ilk voltije

-Lakin ilk volter Fernand'ındı.

-Öyle ama sırasını bana verdi.

-Çok iyi. Ben de arada çıkayım mı?

Victor düşündü. Evet çıksın... Gülmek aşksızlıktan değil mi idi?

-Çık dostum, dedi. Çık hem çok güldür.

-Hiç atın arkasından ayrılmam.

-Teşekkür ederim.

derken kampana çalındı. Dışarda bir bando gürültüler kopartıyordu. Victor perdeden geçti, sahneye çıktı. Ata koşuyordu. Ata doğru koştu, sıçradı. Makûs binişler, muhtelif sıçrayışlar yapıyordu...

Birden gözü kamçıyı şaklatana baktı. Kamçıyı Rosa şaklatıyordu. Ah! Rosa. Boz ceketiyle, dar pantolonuyla bir erkek kıyafetine girmiş olan Rosa şaklatıyordu. Victor'un başı döndü. Gözleri karardı. Sanki Rosa'un gözlerinden uçan bir ateş, mütebessim bir ateş Victor'un gözlerine girdi. Layenkati ruhunu yakıyordu.

Nagehan şedit bir kamçı şakladı. At birdenbire hızını ziyadeleştirdi. Yerden sıçramıştı. O vakit, Rosa'un gözlerine teslim-i vücut eden dalgın ve mest Victor, muvazenesini kaybetti. Bir cism-i camid gibi yere düştü.

Bütün seyirciler arasında bir uğultu peyda olmuştu. Hizmetçiler koştu. Güldürmek için daha yeni sahneye çıkan Jack koştu. Yerden Victor'u kaldırdılar, içeri götürdüler. Victor kendisinden geçiyordu. Rosa koştu Victor'un başında birikenleri yararak:

-Bir tarafı incinmiş mi? diyordu.

Victor kendisinden geçiyor ve ağzından absent ile karışık şikeste, seyrek ahlar dökülüyordu. Paul de gelmişti. O vakit hizmetçilerin arasından ayrılan Rosa Paul'e dedi ki:

-Sarhoş... Başı dönmüş olmalı, düştü. [S. 19, s. 152]

Paul'ün gözlerinden Rosa'un saçlarına sıçrayan bir buse kıvılcımı sanki:

-Oh pek iyi oldu, diyordu.

Aradan birkaç ay geçmişti. Yaz, bütün hulûl-i şairiyetiyle kâinata neşveler veriyordu. Victor da bir aydır yatağından kalkmış, iki koltuk değneğinine iane-i matem nişanıyla alil ve hakir tenhalıklarda gezer olmakta bulunmuştu.

Bir gün yine odasından çıkarken rast geldiği bir hizmetkâr kendisini direktörün çağırdığını söyledi. O koltuk değneklerine dayanarak direktörün odasına çıktı. Direktör yalnızdı. Bârid bir selamdan sonra dedi ki:

-Mösyö Victor, kalktığınızdan pek müteessifim. Fakat beni bir mecburiyet-i hakikiye size bir şey söyletecek. Lakin çekiniyorum. Victor'un içinde bir şey dalgalanmıştı:

Niçin efendim, dedi, niçin çekiniyorsunuz? Söyleyiniz.

Zaten söyleyeceğim şey de...

Direktör uzun bir mukeddime-i teessürden sonra kendisine bir buçuk senedir – ki aşk müddeti- bedevâ baktıklarını, bedevâ muhassasat verdiklerini, o ise bu zaman dahilinde ancak bir iki defa sahneye çıkmış olduğunu, bu ise ileride ümit-i sıhhatine mübteni ettiğini türlü elvan-ı nezaket ile süsleyerek söyledi. Hâlbuki şimdi total olmuştu. Victor yine ağlamak istedi. Fakat utandı. Karşısında menakıb-ı sukutunu ehemmiyetsiz bir şey gibi nakleden bu maddi adamın karşısında ağlamaya utandı. Koltuk değneklerinin üzerine doğrularak korkunç bir nazarla sordu:

-Netice-i kalam, Mösyö direktör?

Direktör lakayt ve müsterih bir tavırla dedi:

-Oo... acele etmeyiniz, gücünmeyiniz. Bunu size söylemekliğim tekrar edeyim ki hakiki bir mecburiyete müstenittir. Yoksa ben sizi ölünceye kadar bir hizmet istemedim besler, muhassasatınızı veririm. Lakin servetimiz... İşte bu beni düşündürüyor. Sizi bütün bütüne kovmuyorum. Yine kumpanyamızda kalacaksınız. Fakat tabii birinci sınıf bir artist muhassasatı alamazsınız. Bununla beraber boş da durmazsınız, değil mi?

-?...

-Evet bomboş durmazsınız. Size bulduğum iş, gayet hafif bir hizmet. Bulvarlarda ilanlarımızı dağıtacaksınız. Hem eğleneceksiniz. Öyle ki bir tenezzüh-i daimi! Kumpanyamız da dolayısıyla müstefit olacak. Ben zannediyorum ki kumpanyamızın ilancısı, müvezzii olursanız bu sanatımız için müthiş bir reklam olacaktır. Herkes birbirlerine sizi gösterecek. İşte diyecekler, işte pehlivan Victor. Evvelki sene takvimlerde resmi olan meşhur Victor. Şimdi bacağı kırılmış, müvezzi olmuş.

Şimdi Victor ilancılık acz-i hayalisiyle acı acı gülümseyerek:

-Peki.

dedi. Kalkıyordu. Direktör bir şey daha ilave etmişti:

-Odanız da büyüktür. Hâlbuki artık fazla öteberiniz, idman gülleriniz bulunmayacaktır. Size aşağıdaki küçük odayı temizlettim. Muhassasatınız da... Victor dinlemek istemedi. Başını eğerek odadan çıktı. Artık müvezzi olmuştu. Hakikaten direktörün dediği çıkıyordu. O hissediyordu ki kendisini bazen birbirlerine gösteriyorlar ve terahhumkâr nazarlarla bakıyorlardı. [S. 20, s. 159]

Son teessürü -derhatır ediyordu- beş sene evvel Rosa ve Paul'un izdivaç günü idi. O gün intihar etmek için nehir boyunda gezinirken Fernand'a rast gelmiş, yine bir meyhaneye oturarak tatlı bir cesaret almıştı. Daima kulağında Fernand'ın kaviyy, cesur sesi onu daldığı vakit bidar ederdi.

-Bunu hiç ümit etmezdi- kapısının önünde Rosa'a rast geldi. Kenar gazinolarının birinde verecekleri ziyafette kendisinin de bulunmasını rica ediyordu. Titreyerek camid bir sesle:

-Peki Madam.

dedi.

O akşam ilanlarını dağıttıktan sonra cambazhaneden çıktı. Ziyafetin verildiği gazinoya gidecekti. Artık kendi azası gibi bir çeviklikle kullandığı koltuk değneklerini mehtabın sarı ziyalarıyla yıkanan kaldırım taşlarına çarptırarak yürüdü. Artık şehirden çıkmıştı. Şimdi o kadar yalnızdı ki kalbinin darabânını duyuyordu... Victor, aciz ve bidar, böyle kırık, bacaksız, hâsir, bedbaht sürükleyen hayatını... oh düşünmek istemedi.

Kamerin çehresi bütün ağaçlara sarı bir ziyâ-yı memat bahşederek sanki gülüyordu. Gazinoya artık gelmişti. Koltuk değneklerine dayanarak, irtisam eden değnekli gölgesine bakarak terlerini sildi. Hafif, hiss olunmaz bir rüzgâr dalgalanıyordu. Biraz daha yürüdü. Şimdi mavi parmaklıkları kapıdan girmişti. Ağaçların arasından geçti, onların oturduğu yere geldi. Ortaya üç fener konulmuş, mükemmel bir sofraya kurulmuştu. Bahçe tenha... İskemlelerde hepsi mühmelâne oturuyorlardı. O yavaş yavaş yürüdü. Büyük bir ağacın gövdesini siper alarak refik-i harabîsi olan değnekleri yere attı. Ağacın dibine çöktü. O karanlıktan hepsini görüyordu. Şimdi soytarı Jack birçok tuhaf şeyler anlatıyordu. Onlar gülüyorlardı. Victor bir lezzet duydu. Bu gece onları haberdar etmeyerek şöyle karşıdan seyredecekti. İşte şu gözlerinin önündeki panorama öyle bir sinematoğraftı ki bütün hayatının tarihçe-i hasaratı, onun içinde rakediyordu. Daldı... Seyrediyordu... Sonra Rosa bir kahkaha arasında:

-Galiba Victor gelmeyecek.

dedi. Sevindi. Demek kendisini Rosa derhatır ediyordu. Sonra hepsi onun vücudunun yokluğunu mafevka't-tarif bir kayıtsızlıkla duydular:

-Hakikaten gelmeyecek.

-Hakikaten.

-Belki geç kaldım diye çıkmamıştır.

-Belki soğuk alırım diye.

Nihayet Paul mesut bir tavırla:

-Maa-hâzâ biz yemeğimizi yeriz. Gelmemesinde bir beis yok. Değil mi?

Rosa hepsinden evvel atılmıştı!:

-Elbette, şüphesiz...

Ondan sonra soyтары Jack kendisinin taklitini yaparak sanki kollarında değnekleri varmış da onlara dayanıyormuş gibi yürüyerek ortaya ilerledi:

-Artist Victor...

diye başını eğdi. Onun mukallitlikteki maharetine şaşarak katılırcasına gülüyorlar ve

-Bravo, bravo...

diyorlardı. Rosa hâlâ gülüyordu. Ah o Rosa ki onun hayatına nefha-i aşkıyla şeametler serpmiştir. [S. 21, s. 168]

Victor'un ansızın kalbinden bir zehr-i şaibedâr süzüldü. Ağlamıyordu. Bir heyecan-ı tehevür içinde titreyerek kendisinin sakatlığıyla eğlenen, gülen bu insalara, bilhassa kendisinin katili olan Rosa'a karşı derin bir husumet duydu.

Dudaklarını ısırды, çeneleri kilitlendi, kolları takallüs etti, ayağı gerildi, topal ayağı acımaya başladı. Daha hâlâ kahkahaların intrâk-ı biinsafını duyuyordu. Gözlerini kapattı. Birkaç dakika geçmişti. Bütün hayatı gözünün önünden geçti. Oh! Bu acı hayat!...

Biraz sonra gözlerinden yaşlar boşaldı. Ağladı... Gözlerini tekrar kapadı... daldı.

Nagehan başının ucunda nazik, nermin, taze, saf bir sedâ-yı saf döküldü:

-A... Mösyö Victor siz misiniz?

Bu, Paul'ün kızı, Rosa'un yavrusu küçücük, dört yaşındaki melek Loise'ti. Victor'un kendisine tuhaf tuhaf baktığını görünce güldü. Daha tatlı, daha nermin, daha saf, daha mültefit, daha handan bir terane-i cennetle:

"Ağlıyor musunuz yoksa?.." dedi. Victor:

-Evet yavrucuğum, dedi. Evet... Gel... Gel...

Küçücük melek Loise'i alil göğsü üzerine çekti. Bütün hayatının acılıklarını unutarak samîm-i ruhunun olanca iştiyak-ı ruhanisiyle bu mini mini yavrucağı öptü, öptü ve müteselli hıçkırıklarla ağladı... [S. 22, s. 175]

-SON-